

TÁVOLI ORSZÁGOK

India

India a világ legnagyobb gyarmatbirodalma. Ez a föld a végletek, a szertelenségek, az ellentétek hazája. Ez a föld az, ahol túlsok az ember és túlbuja a növényzet, ahol a pestis és kolera évente milliószámra szedik áldozataikat, ahol milliárdokat érő családi vagyonok vannak és ahol az éhségtől százezrek pusztulnak el s ugyanakkor millió-tonna számra küldik szét a világba az élelmiszereket. Ez a föld az, ahol az emberek vallásos rajongásukban színaranykupolás templomokat építenek, melyeknek alján koldúsok és nyomorékok ezrei könyörögnek alamizsnáért. Százféle árnyalatban imádják itt Brahmát, Buddhát, Allahot, Konfuciust és Jézust; istenként bálványozzák a majmot, kígyót, krokodilust és a tehenet. Ez a föld az, ahol négyszáz millió ember túri, hogy egy idegen hatalom párszázezernyi katonája magatehetetlen tömeggé gyúrja össze.

India területe 4,592.103 km², lakosainak száma közel 400 millió. Legsűrűbben lakott részei a Monszun¹ és a nagy folyók (Ganges, Brahmaputra, Indus) által termékenyvé tett völgyek és lapályok. Itt serkent először szárba az emberi kultúra.

A lakosság legnagyobb része őstermeléssel foglalkozik. Főterménye a rizs, de a kedvező éghajlat minden mezőgazdasági ágnak bő hozamot biztosít. A világ fűszerszükségletének javát India fedezi. Gyapottermelésben — amióta Amerikában a gyapotültetvények visszafejlődtek — első helyen áll. Ásványokban különösen Elő-India gazdag, itt a legutóbbi kutatások alkalmával, a már kiaknázásban levő, régi lelőhelyek mellett, sok vasércet és szenet találtak. Ázsia legsűrűbb vasúthálózata Indiában van, Bengáliát India Lancashire-ének nevezik, jólfejlett textilipara miatt.

India főbb történelmi mozzanatai: Az árják bevándorlása mintegy kétezer évvel Kr. e. Iránból, a maharadzsaák közti felosztás Kr. e. 1200 körül, a buddhizmus keletkezése a VI. században Kr. e., a népvándorlás idején egyes nomád törzsek betörése és a XIV—XVIII. századig az európai államok hódítása.

Az árják bevándorlása véget vet a dravidák (India sötétbőrű őslakói) faluközösségeinek és megindítja az osztályokra való tagozódást. Ettől kezdve egy lassú folyamat indul meg, mely végül is egymástól mereven elzárkózó érdeksodortokra osztja India társadalmát. Ez a szétagozódás nagyban meggyöngítette ellenállóképességét a támadó külső hatalmakkal szemben és hatását még ma is érzi a nép. Négy főkaszt keletkezett. Mindegyik külön festett jelekkel jelölte magát. (A kaszt szó hindú nyelven festéket jelent.) A legerősebb osztály a papok, vagy brahmánok kasztja, mely a földi hatalmat is gyakorolta. Rangban utána kelet-

¹ Monszun: időszaki nedves szél, mely a tenger felől sűrű páratartalmú esőfelhőket hoz magával. Ha egy évben valamilyen oknál fogva kimarad, aszály és éhínség pusztít Indiában.

kezett a háborús időkben nagy tekintéllyel bíró katona-nemesek osztálya, a „csetrikaszt”. Harmadik a földművelők és állattenyésztők kasztja, a „vajizia”; ebből később az iparosok és kereskedők külön kasztja vált ki ugyanolyan rangfokozattal. A negyedik a szudrák kasztja, a legyőzött őslakosság osztálya. Ezzel a négy kasztal szemben a páriák, a hindu társadalom számkivetettjeinek milliós tömegei állnak. Ide kerültek azok, akik nem hódoltak be az árja győzőknek, de páriák lettek azok az árjak is, akik a legfelsőbb kaszt uralmát nem akarták elismerni.

A földművesosztály keretén belüli egyenetlen fejlődés óriási birtokokat teremtett meg és ezeknek urai az európai hűbérrendszerhez hasonlóan apró országrészekre darabolták fel India területét. Ettől kezdve India történetét a fejedelmek, maharadzsaék egymásközötti versengése tölti ki.

Belső-India életében csak a mongolok betörése idézett elő gyökeresebb változást. Akbar, Timur Lenk leszármazottja, rövid időre újra egységessé teszi India kormányzatát. Uralkodásának ideje alatt nagyban terjednek Zoroaszter tanai, a mai parszi-vallás, melyet ő is erősen támogatott, mivel ezen keresztül gondolta a hindú nép széttagoltságát megszüntetni. Halála után a viszálykodások újra fellángolnak és India egysége hosszú időre megszűnik. A mongol hódítások nyomait egyedül a mogul építészet és művészet remekei őrzik.

A gazdasági fejlődés Európában a szükségletek gyors növekedését vonta maga után. A Kelettel folytatott árucseré egyre élenkebbé vált és az akkor már jól fejlett kereskedelmi tőke hatalmas forgalmat bonyolított le. A kereskedés még cserén alapult ugyan, de Európa kivitele soha sem ért fel az Indiából behozott árú értékével és így a különbözetet aranyban kellett kiegyenlíteni. Hogy ez gyakran milyen hatalmas összegre rúgott, azt a legjobban bizonyítja az, hogy Velence évenként 300.000 aranyat fizetett ki Alexandriában árükülönbözet fejében. A keleti kereskedelem hasznának oroszlánrésze az arab kereskedőknek jutott. Hogy az arab közvetítést kizárják, Európa kereskedőállamai egész hajórajokkal keresik az Indiába vezető tengeri utat. Egy ilyen kutatóexpedíció élén a portugál Vasco de Gama 1498. május 20-án Afrika körülhajózása után kiköt Nyugatindia partján. Két évtized múlva már portugál hajók jelennek meg Jávában és a Molukki szigetek között. A portugálok erővel magukhoz igyekeznek kaparintani India kereskedelmét. A partmenti hindu tartományok uralkodói Egyiptomhoz fordulnak segítségért, de az ügyes portugál hajósok csakhamar legyőzik az újabb jelentkező akadályt is. — Egyiptom így megszűnik India kereskedelmének közvetítője lenni.

A portugálok kiméretlen erőszakkal hajtották végre a hindu gazdaság átszervezését. Egész Indiát nem foglalhatták el, a hatalmas földterület belsejébe nem is merészkedtek, csupán a partmenti főbb kereskedelmi pontokat tartották meg. A partvidék teljes meghódítása kb. 1600-ig tartott.

India sorsa ettől kezdve Európa legerősebb kereskedelmi államainak sorsával szövődik össze. Amint a hollandok a tengerről kiszorítják Portugáliát, India is fennhatóságuk alá kerül. Ugyanígy jut Anglia is a gazdag gyarmatbirodalomhoz.

Az angol hódítás 1757-ig tisztán kereskedelmi természetű és az ügyletek lebonyolítását a Keletindiai Társaság végzi. Ebben az időben Európában mind erősebbé válik az úgynevezett szabad verseny, ami India népének kizsákmányolását is fokozza. A Keletindiai Társaság nem elégszik meg a partmenti tartományokkal, hanem a franciákat kiszorítva, egymás után foglalja el a még független osszágrészeket. A főbb cikkek só, ópium, béthel és más árúk kivitelét monopolizálják, ami gyors meggazdagodási lehetőséget nyújt a Társaság magasabb tisztviselőinek, akik önkényesen állapítják meg az árakat. Egyetlen shilling befektetése nélkül szinte napok alatt születtek óriási vagyonok. Az angol alsóház interpellációi alapján kimutatható, hogy a Társaság és tisztviselői rövid 9 év alatt (1757—66-ig) 6 millió font sterling² „ajándékot” sajtoltak ki a benszülöttekből. A lelketlen gazdálkodásra jellemző a következő eset: A Társaság 1769-ben potom áron összevásárolta India rizstermésének legnagyobb részét és ezzel olyan éhínséget teremtett, hogy milliók pusztultak el, mert az összevásárolt árút csak óriási haszon fejében volt hajlandó eladni.

Az angol textilipar fellendülése szintén nagyban hozzájárult a nyomor fokozásához. Az olcsó angol textilárú nagyarányú behozatala tönkretette az indiai szövőipart. India akkori kormányzója (1834—35) jelentése szerint „az országutak hindu takácsok csontjaitól fehérlenek.”

A Keletindiai Társaság kapzsisága, az 1857-iki *szipolylázadás*, de főképen az angol iparmagnások nyomása, akik közvetlenül szerettek volna hozzájutni India gazdagságához, arra birták az angol kormányt, hogy a Keletindiai Társaság kezéből kivegyje India közigazgatását. A hindu nép helyzete ezzel mit sem változott. Most az angol kormánynak fizette adó fejében azt az összeget, amelyet azelőtt a Társaság sajtolt ki belőle. Hydman szerint („Die neu Zeit” 1900. II.) egy hindu parasztnak, aki 9 acre földön gazdálkodik és öttagú családja van, évi költségvetése a következő:

B e v é t e l

Földje terményeiből .	114'68 K.
Tejből	29'37
Napszám .	24'48 „
	Összesen 168'53 K.

² Egy fontsterling körülbelül 240 dinár.

K i a d á s

Adó	112'50 K.
Vetőmag .	15'50 „
Élelem	71'80 „
Ruha	12'24 „
	<hr/>
Összesen	212'04 K.

Az adóvégrehajtó annyit visz el, amennyit a föld jövedelmez. 1900-ban a földadó bevétele 25,000,000 font sterling volt. Az állami költségvetés kimutatása szerint ebben az évben India közigazgatása ugyancsak 25 millió font sterlingbe került. Ennyi ment a hivatalnokok fizetésére, nyugdíjakra és az Indiában állomásozó katonaság fenntartására. Tisztán látszik ebből, hogy a hindu nép maga tartja el azt az apparátust, melyen keresztül Anglia ipar- és kereskedőmágnásai kizsákmányolják. A század elején, a nagy éhínség idején, mikor több millió ember éhenpusztult, India 16 millió fontsterlinget fizetett Angliának. Ezzel szemben az angol arisztokrácia, tehát azok, akik ezt az összeget bezsebelték, jótékony gyűjtés útján, mindössze 300.000 font sterlinget juttatott az inség enyhítésére.

Amint a monopolizáció megjelenik, Anglia indiai tőkekivitele ugrásszerűen emelkedik és 1910-ben már 500 millió font sterlinget ér el. Az összeg legnagyobb részét textilgyárak építésére fordítják. Az építkezésekből a kialakulófélben levő hindú polgárság is kiveszi részét.

A polgárosulási folyamattal párhuzamosan megindul a hindu nemzeti szabadságmozgalom is. A mozgalom élén India tőkésai állnak. A hazai tőkésök a nincstelen tömegek felszabadulási vágyát ügyesen használják ki az angol uralom ellen, anélkül, hogy saját érdekeiket veszélyeztetnék. A komoly megmozdulások élet természetesen igyekeznek elvenni mivel azok könnyen a termelésben elfoglalt pozíciójuk megdöntéséhez vezethetnek. A kasztrendszer éles körvonalai lassan elmosódnak s így mind nagyobb lehetősége nyílik India népének egyöntetű fellépésére. A hazai tőkésök kétkulacsos politikája azonban a nemzeti mozgalom nagyméretű kifejlődését mindig idejében megakadályozza.

Ennek a politikának megtestesítője Ghandi. Mint a hindu nemzeti kongresszus vezére sikeresen szerelte le a pendzsabi felkelést. 1921. augusztusában a malabari parasztok lázadtak fel. A harc több hónapig tartott. Ghandi ekkor mondta ki a szvadesit, azaz az angol áruk bojkottját. Az angol kormány a walesi herceget küldte ki a helyzet tisztázására. A gazdag hindu kereskedők a herceget ünnepélyesen fogadták, míg a munkásság hatalmas tüntetéseket rendezett. A nemzeti kongresszuson Ghandinak sikerült a többséget az angolelleses bojkott megszüntetésére bírni. Így fejeződött be az a hatalmas tömegmozgalom, mely helyes veze-

téssel a brit uralmat esetleg megdönthette volna. A hindu tőke elérte célját, Anglia bizonyos engedményeket tett. A további harc úgyis könnyen túlléphetne volna azokat a határokat, melyeket előre megszabott. A londoni kerekasztal konferencia után, ahol a végleges megegyezés létrejött, Ghandi elveszti népszerűségét. A nemzeti mozgalom irányítását más erők kezdik átvenni és a hatalmas sztrájkok már utalnak arra a harci módra, mely hivatott a hindú népet a nemzeti és gazdasági elnyomás alól felszabadítani.

Szakács Gábor

Az árokparti iskola előtt

A távolban forrón és szaporán
Pöfög az induló gyorsvonal,
Itt ostordurrogással hajtja a csordás
A szügyig csatakos barmokat.
Már sárba öltögeti véres nyelvét
A rozsdásodó alkonyat.

Az árokparti százéves iskola
Sárga falán az odvasodás
Bontja a tapaszt. Ablakain át
Kihallik az éles gyerekfohász.
Az őszi szürkületben, repedt hangján
Rosszízű vad szél vihorász.

Az ódon iskolaajtó nyikorogva,
Mint sötét barlangszáj felreped,
A meszes bendőjű öreg szobák
Ontják magukból a gyereket,
Púposan, véznán, rikoltó rongyokban
Bújnak ki a könyves kis seregek.

Halványsárga képpel, szilaj kedvvel
Túrik az őszi szeleket,
Ócska sipkában, görbe kamasznadrágban
Meztélláb rúgják a köveket.
Hej, hogy sokasodnak, hej, hogy növekednek
Síró Jaszibarán a gyerekek!

A tanító krákog, a korholástól
Torka már egészen berekedt.
Zavarja haza a sok nyargalászó,
Vadul üvöltő gyereket,
Nem tudja, hogy otthon nincs hely ricsajozni,
Cimborát behívni nem lehet,

Ezért játszanak az uccán. Otthon
Sovány a falat és a szeretet.
A gondterhelt szülők bárhová lépnek,
Szűk a hely, útban a gyerekek.
Fáj a ricsaj, az idegek sajognak,
Mert mindig szűkös a kereset.

Sírósan vagy kacarászva, tépett könyvvel
A sok szilaj gyerek szétszalad,
Az ablaküvegek villannak mégegyszer